

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1-50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4-50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopiše, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna pettivrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Štev. 20.

V Ljubljani, v sredo dne 28. junija 1911.

Leto I.

Vabilo na naročbo.

Vsakdo, kdor se zanima za javno življenje, za socializem, kdor se hoče nadalje naobraževati, se mora naročiti dandanes na dnevnik. V našem dnevniku dobiva vsak poročila o političnih dogodkih, dnevne novice in mnogo posebnega in zabavnega čtiva.

List je stvarjen in prinaša resnična poročila o vsem, kar utegne koga zanimati, da lahko vsakdo spozna resnico in stremljenje naše stranke, ki o njih dandanes nasprotniki zlobno in neresnično poročajo. Te naloge bo vršila naša „Zarja“ in se zaradi tega nadajamo, da jo bodo vsi prijatelji našega stremljenja podpirali in naročali.

Naročnikom dajemo tudi vsakršna drugačna pojasnila o njih zadevah v „Zarji“ ali pa ustno.

Zarja izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna	K 18.—
polletna	9.—
četrtletna	4-50
mesečna	1-50
za inozemstvo celoletno	30.—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 6 vin. v administraciji in tobakarnah.

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Zbogom, Bienenrth!

Čemu je torej bilo treba vsega? Čemu razpust državnega zbora, čemu pokop tolikega napol in še bolj končanega dela, čemu kršitev ustave in § 14, čemu nove volitve, če je zdaj konec vendar tak, kakršen bi bil lahko že meseca aprila, celo že o božiču, da, še davno prej, n. pr. takrat ko je vlada rešila svoje slabotno življenje le s tem, da so ministri sami sebi izrekli zaupanje?

Zdaj je baron Bienenrth podal svojo demisijo. Kaj ne bi bil mogel storiti tega, namesto da je šel razpuščati državni zbor? Če bi bil takrat priporočil cesarju, da naj pokliče barona Gautscha, bi bila prehodna uradniška vlada lahko že opravila svojo provizorično nalogo, namesto volilnega boja bi se bila vršila tista pogajanja s strankami, s katerimi mora Gautsch sedaj še le pričeti, morda bi bila zdaj že nova parlamentarna vlada sestavljena in stroj bi opravljal svoje delo. V parlamentu bi bili šli posli medtem dalje, socialno zava-

rovanje bi bilo lahko že v polni zbornici rešeno in bi že lahko ležalo v cesarjevi kabinetni pisarni.

Zakaj ni baron Bienenrth storil vsaj pred par meseci tega, kar je storil v pondeljek? Zakaj se je moral ustaviti ves politični aparat, zakaj je moral uboga ljubljenska Bienenrthova, krščansko socialna stranka doživeti svoj strahoviti poraz in zakaj je moral Bienenrth sam ukačati definitivni, z volitvami markirani polom svojega sistema?

Vsega tega ne bi bilo treba, če ne bi bil Bienenrth tako silno zaljubljen sam vase, da se je smatral za neogibnega, za edinega državnika v Avstriji, za moža, kakršnega ta uboga država še ni imela — in če ne bi bil pri tem politično tako kratkoviden, da ni razumel, kar je vedel ves svet. Bienenrth je bil fanatik brez primere. Ta specialiteta politikov, ki učinkujejo čudeže, uspeva sicer v Avstriji posebno bujno, ali v baronu Bienenrthu je našla svoj najpopolnejši izraz. Kdor pozna najprimitivnejša računska pravila, je že davno spoznal, da večina, katero je imel Bienenrth, ni nikakršna večina in da se v sedanji Avstriji ne more vladati ne brez Nemcev ne brez Slovanov. Vlada, ki ne more sestaviti večine meščanskega značaja iz vseh narodov, je nezmožna za stvarno delo. Da se taka koalicija ne more posrečiti Bienenrthu, ki je užival vsestransko nezaupanje, le da je bilo na eni strani nekaj večje, na drugi strani nekaj manjše, je bilo pa že davno ne le jasno, ampak tudi pozitivno dokazano.

Bienenrthovo oklepanje ministrskega stola je samo oviralo delo in razvoj. Vsak dan njegovega ministirovanja je bil izguba za državo in v njej živeče narode. Kakor mora je leglo njegovo vladanje na javno življenje; njegov neodkritosrčni sistem je nujno korumpiral politiko in demoraliziral stranke. Tako smo imeli pod Bienenrthom namesto demokratizma na vseh koncih in krajih najgusnejšo demagogijo; tako je v njegovi vladi klerikalizem raztezal svoje krepelje z neprenehoma večjo predrznostjo, tako je postal parlament samo stroj za dodajanje davkov in rekrutov, tako so se ljudske potrebe vedno morale umikati vladnim. Za desetletja je Bienenrthov sistem potisnil Avstrijo nazaj in postal zaščitnik vse politične, kulturne in socialne reakcije. Njegov padec učinkuje kakor probujenje iz težkih sanj, kakor razjasnitev, kakor objuba boljše bodočnosti.

Tudi drugi ministri so padli. Vsaka demisija daje opoziciji nekoliko zadoščenja. Ali Taafeju, Körberju, Gautschu, Becku in tolikim drugim so ob slovesu tudi nasprotniki lahko spoštljivo podajali roke, priznavaje jim te ali one zasluge. Ob Bienenrthovem padcu se ne more reči nič drugega kakor: Bil je skrajni čas!

Bojevati se bo treba tudi v bodočnosti, naj se sestavi novi kabinet kakorkoli. Ali se-

daj se sme vsaj npati, da bomo v novih bojih dihali čistejši zrak. Bienenrthov sistem ga je okužil, samo njegov padec ga je mogel očistiti.

Hrvaško pismo.

M.— Zagreb, 26. junija.

Ne verjemite zemljevidu! Po njem bi bila v Evropi. Toda tam, kjer vlada Khuen-Hedervary s svojimi satrapi, je od nekaj Azija. Carigrad in Solun sta bližja Parizu in Londonu kakor Zagreb. Pri nas je zdaj zopet vse barbarsko: politika, uprava, pravosodje. Najhujše je, da ni najti pravice niti pri sodnijah, zakaj tudi te stoji naravnost v službi vlade in v deželi imamo sodnike, ki so pripravljene počenjati najočitnejše zločine, le da se prikupijo na Markovem trgu, kjer se deli milost vdanim hlapcem, tudi če so lopovi in nemilost samostalnimi ljudem, tudi če so največji pošteni. Naša justica je postala prosta vlačuga, ki se prodaja za nagrade, za avanziranje, za boljše mesta. Naši sodniki se degradirajo za rabeljske pomočnike.

Pred vsem svetom je osramotil našo justico znani „veleizdajniški“ proces. Ali to še ni bilo dovolj. Letos si je moralo naše pravosodje še enkrat nakopati svetovno sramoto s Hinkovičevim procesom, o katerem je poročalo časopisje vse Evrope na tak način, da je naslov „hrvaški sodnik“ postala psotka. In vsak dan prinaša nove justične škandale na dan. Po končanem Hinkovičevem procesu se je oglasil vpokojeni sodni svetnik Melko pl. Bassegli-Gozze iz Kotora s pismom, ki je v javnosti učinkovalo kakor bomba. To bo umevno, če navedemo, kar piše omenjeni sodnik:

„Leta 1883. ali 1884. so uporni hajduki napadli v konjiškem okraju v Hercegovini vojaško patrolo in ubili dva vojaka. Pet kmetov iz Konjice so osumili tega dejanja in zaprli. Jaz sem imel voditi razpravo. Vseh pet osumljencev je tajilo vsako krivdo. Za njih krivdo ni bilo nobenih dokazov in nobenih podatkov. Drugi ali tretji dan se je nadomda pojavil bosanski justični predstojnik v Konjici, pogledal akte, in me pokaral, da kažerem premalo enerziije in da nisem izvil osumljenecem nobenega priznanja. „Nenadoma morate ponoči stopiti v celice, iztrgati osumljence iz spanja, jih uplašiti, dati ukleniti in jih tako preplašene takoj energično zaslišati. Videli boste, da bodo lopovi priznali ali pa se zapletli v kaka protislovja, da Vam bodo omogočili nadaljno preiskavo.“ Tako mi je svetoval čedni patron, kateremu je bila izročena bosanska justica . . .

Gozze se je skliceval na zakon in odklonil take inkvizitorske načine. Dva dni pozneje so mu vzeli „iz službenih razlogov“ to preiskavo in poklicali zanjo sodnega adjunkta iz Foče. Ta je imel tisto „enerziijo“, ki so jo pričakovali od njega. Eden osumljenih kmetov je bil izročen vojnemu sodišču in — ustreljen.

Na dan eksekucije se je Gozze sešel s popom. Ta mu je trepetaje in s solzami v očeh stisnil roko in pravil: „Izpovedal sem obsojenega in spremljal k zadnji poti. Spovedne tajnosti ne smem prelomiti, ali nesrečnež je bil po nedolžnem ustreljen. Tisti iz Foče ga je izročil smrti.“

TedANJI sodni pristav iz Foče je bil Šibenik, tisti Šibenik, ki je leta 1884. iz Bosne prišel na Hrvaško in letos vodi Hinkovičev proces. Takim brezvestnim ljudem je izročena naša justica in potem naj človek še pričakuje pravice od vaših sodišč! Ali ta svojat ve, zakaj sodi opozicionalec! Kljub strašnemu razkritju svetnika Gozze se razširja po časopisju vest, da bo cela vrsta sodnikov in državnih pravdnikov povisana, oziroma premeščena na boljše mesta. Med njimi je doktor Gaj, ki je napravil nezasišano kariero in ima zdaj od višjega državnega pravdnika postati predsednik „stola sedmerice“, našega najvišjega sodišča. Njegova hči je banova soproga. Nadalje imajo priti na vrsto ravno tisti sodniki in državni pravdniki, ki so se „odlikovali“ v „veleizdajniškem“ in Hinkovičevem procesu. Tudi v dobi absolutizma na Turškem niso mogle biti razmere bolj ničvredne. Hrvaška je zdaj doživela pač svoje najglobokejše ponižanje.

Današnje številko smo poslali mnogim prijateljem in znancem na ogled.

NOVICE.

Novi naročniki, ki plačajo naročnino do 8. julija, dobe brezplačno roman „Mati“, kar ga je doslej izšlo v „Zarji“.

* **Hudodelna pozabljenost.** Nadzornik ječe v Minusinsku v Sibiriji Kiselev in glavni paznik Sidorov sta odstavljena iz sledečega razloga: Lunske zime sta zaprla političnega jetnika Suhajčova v samotni zapor in sta „pozabila“ nanj. Ko so se spomnili na nesrečneža, sta mu bili obe nogi popolnoma zamrzli. Tudi amputacija ga ni mogla več rešiti, temveč je umrl za težkimi poškodbami.

* **Učinek strele.** O zanimivem slučaju pripoveduje berlinski psihiater dr. Rudolf Foerster. Možu, ki ga je bila l. 1905 strela

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

— Razodeli ste, kaj hočete. Gospodje, vi delajte svojo stvar, a mi bomo delali svojo. Malorus je tudi dober deček. Časi slišim, kako govori v tovarni, in si mislim — temu ni nihče kos, samo smrt ga bo ugnala. Mož trdih kit! Veruj mi, Pavel!

— Verjamem! — je dejal Pavel in prikimal z glavo.

— Torej tako. Glej — štirideset let sem star, dvakrat toliko kot ti, dvajsetkrat več sem videl. Tri leta sem bil pri vojaki, dvakrat sem bil oženjen, ena je umrla, drugo sem pa spodil. Na Kavkazu sem bil, duhoborce poznam . . . ti ne premagujejo življenja, ne, ne.

Mati je željno poslušala njegove krepke besede, prijetno ji je bilo videti, da je prišel k njenemu sinu starejši človek in govoril ž njim kakor pri izpovedi. Ampak zdelo se ji je, da Pavel precej suho občuje z gostom, in da omehta to občevanje, je vprašala Ribina:

— Ali želite kaj jesti, Mihajlo Ivanovič?

— Hvala vam, mati! Sem že večerjal. Tako torej, Pavel, ti misliš da se življenje ne vrši po zakonih?

Pavel je vstal in položivši roke na hrbet je začel hoditi po izbi gorindol.

— Točno se vrši! — je dejal. — Glejte, dovedlo vas je k meni z odkrito dušo. Polagoma nas, ki vse življenje delamo, združuje.

Krivično in težko je za nas, ampak samo nam odpira oči za svoj grenki smisel, samo kaže človeku, kako more pospešiti njegov tok.

— Prav. Ampak počakaj! — ga je ustavil Ribin. — Človeka je treba obnoviti — si mislim jaz! Če se človeku izpušča — ga položi v banjo, — umij ga, obleci v snažno obleko — pa ozdravi! Kajne? In če je srce garjavo, snemi kožo z njega, četudi teče kri, umij ga, odeni v novo obleko — kajne? Kako se drugače da znotraj očistiti človeka?

Pavel je govoril goreče in ostro o bogu, o carju, o oblastnjaki, o tovarni, o tem, kako za mejo delavci branijo svoje pravice. Ribin se je od časa do časa zasmel, časih pa je udaril s prstom po mizi, kakor da bi napravil piko. Pogosto je zaklical:

— Tako je!

In enkrat je smehljal potihoma dejal:

— Ej, mlad si še . . . Malo poznaš ljudi!

Pavel se je ustavil pred njim in resnobno pripomnil:

— O starosti in o mladosti ne bomo govorili! Poglejmo raje, čigave misli so resničnejše.

— To se pravi, po tvojem, so nas celo z bogom oguljufali? Tako je. Tudi jaz mislim, da je naša vera kriva in škodljiva . . .

Tu se je vmešala mati. Kadar je sin govoril o bogu ali o čem drugem, kar je spajala s svojo vero vanj, kar ji je bilo drago in sveto, je zmerom iskala njegov pogled, molče ga je hotela prositi, da ji ne trga srca z

ostrimi in rezkimi besedami svoje nevere. Ampak za njegovo nevero je čutila vero, in to jo je pomirilo.

— Kako naj razumen njegove misli? — si je mislila.

Zdelo se ji je, da je tudi Ribinu, starejšemu človeku, prav tako neprijetno in žaljivo poslušati Pavlove besede. Ko pa je Ribin mirno stavil Pavlu svoje vprašanje, ni več strpela, temveč je odločno dejala:

— Glede boga — bodita previdnejša! Sama bodita, kakor hočeta . . . — Globoko je dihnila in še z večjo močjo nadaljevala: — Na kaj naj se jaz, starka, opiram, če mi vzamete boga . . .

V oči so ji stopile solze. Pomivala je posodo in prsti so se ji tresli.

— Niste nas razumeli, mama! — je tiho in prijazno dejal Pavel.

— Oprostite, mati! — je dostavil počasi Ribin in smehljal pogledal Pavla.

— Pozabil sem, da si prestara, da bi si dala porezati bradavice . . .

— Nisem jaz govoril — je nadaljeval Pavel — o dobrem in milostljivem bogu, ki vanj verujete, temveč o bogu, ki nas popje ž njim straše kot s palico . . . o bogu, v imenu katerega hočejo zaslužniti vse ljudi zlobni volji nemnogih ljudi . . .

— Tako je, da! — je vzkliknil Ribin in zabobnal s prstmi po mizi. — Celo boga so nam podtaknili; vse, kar imajo v rokah, izrabljajo proti nam! Spomni se, mati, da je bog ustvaril človeka po svoji spodobnosti — to se

pravi, bog je človeku podoben, če je človek bogu. Mi pa nismo podobni bogu, ampak divjim zverinam. V cerkvi nam kažejo strašilo . . . Premeniti moramo boga, mati, očistiti ga! V laž in v kleveto so ga oblekli, popačili so mu obličje, da ubijejo naše duše! . . .

Tiho je govoril, ampak od sile prepričevalno, vsaka njegova beseda je kakor mehak in težak udarec padala materi na glavo. In njegovo črno obrobljeno, veliko, žalno obličje jo je navdajalo s strahom. Temni blesk njegovih oči je bil neznošen, žalost je budil in glodajoč strah v sru.

— Ne, rajše uidem! — je dejala in odkimala z glavo. — Kdo bo to poslušal . . . ne morem!

In urno je odšla v kuhinjo in za njo besede Ribinove:

— Glej, Pavel, prav ima! Ne v glavi, temveč v srcu je začetek! . . . To je kitiček v človeški duši, kjer ne zraste nič drugega . . .

— Le razum! — je trdo dejal Pavel. — Le razum osvobodi človeka!

— Razum ne daje moči! — je odgovoril Ribin glasno in trdovratno. — Srce daje moč — ne glava!

Mati se je slekla in legla spat, ne da bi molila. Hladno ji je bilo in neprijetno. In Ribin, ki se ji je spočetka zdel soliden in razum, je zbuval v njej gluho sovraštvo.

(Dalje.)

omamila, je postajalo poslej zmerom tesno pri srecu, kadar se je bližala nevihta. Nedavno tega je kar nenadoma umrl, ko je vstala nevihta. Preiskava je dognala, da mu je ob smrti srce nemirno trepetalo. Vsled strele je torej po preteku dobrih petih let nastopila smrt.

* Gora se trga. Od italijanskega Belluna se vleče proti severu lepa dolina agordska do tirolske meje, od nje se odcepi proti vzhodu romantična dolina sv. Lukana, ki jo na eni strani obdajajo nebotične dolomitske stene, na drugi strani pa Mont Agner s svojo sneženo glavo. V tej planinski dolini je stala svoj čas samo zapuščena cerkva, ki jo je — po pripovedovanju pobožne legende — ustanovil sv. Lukan. — Pred 200 leti pa so se naselili v teh krajih kmetje iz agordske doline in nastale so tri slikovite gorske vasice: Mezzavalle, Lagunaz in Prà; ampak od ogromnih dolomitskih sten preti tem naselbinam in njih stanovnikom pogubljenje: razoran gora lje ruši in kolosalni plazovi se pogosto zbobne v dolino. V decembru 1908 se je utrgala orjaška skala in podsula del vasi Prà in Lagunaz: okolo 30 ljudi je skala podsula, ostalim pa je pokončala vse imetje. Od tedaj se gora še ni umirila; prebivalci žive od tiste strašne decembrske noči v večnem smrtnem strahu — vsak dan preiskujejo skale in po noči postavljajo čuvaje. 17. junija je komisija preiskala skalovje, ki je vsled dolgega deževja bilo močno razmočeno; svetovala je kmetom, da naj beže pred grozečo smrtjo. Ubogi ljudje pa niso bežali, temveč oblečeni so legli spat in nočne čuvaje so razpostavili. V noči od 18. na 19. junija, se je v gorskih stenah nekaj zasvetilo — kadar se vali plaz, se krešejo iskre. Zadolnela je tromba in zdramila ljudi iz spanja; brž so stekli na nasprotni grič. Med tem se je med groznim bobnenjem in grmenjem privabila kamenita reka in razdejala 42 hiš in 70 skednjev. Ljudje so se vsi rešili, ker se je plaz počasi točil in so prebivalci imeli sedem minut časa za beg. Le živina, ki je vsled bobnenja v groznem strahu zdivjala, je pohodila troje ljudi. Razdejan vas nameravajo postaviti na drugem kraju, doline pa le nečejo zapustiti.

* Kolera v Napolju. Uradno je konstatirano, da se je v Napolju primerilo mnogo slučajev kolere.

* Zaradi kolere kontumaciran poslanec. Na povratku iz Trsta, kjer se je udeležil spuščanja ladje „Viribus unitis“, je ogrski poslanec Indra Sztankovanszky v Veliki Kaniži nenadoma zbolel. V Čakovcu so zdravniki izrekli, da kažejo znaki na kolero ter so ga dali prepeljati v bolnišnico.

takoj odpeljal na Dunaj. Kako se tudi ne bi? Zdjaj morda vendar prihaja njegov čas. Zdjaj se morda vendar zmešetarja tako, da dobe tudi Jugoslovani svojega ministra! Zdjaj je čas, da namažemo svoja grla in se pripravimo, da pravočasno zapojemo hozana. Zakaj če dobimo ministra, ljubi slovenski narod, tedaj smo iz vode. Vse bo tedaj rešeno in nebesa se odpro na zemlji. Le pripravi se na zlato dobo — dr. Šušteršič se je že odpeljal na Dunaj.

— **Trma bivše večinne** je zakrivila razpust ljubljanskega občinskega sveta. To je bilo večeraj zapisano — ne v „Zarji“ ali v kakšnem drugem opozicijskem listu, ampak v „Slovenskem Narodu“, ki je glasil o tiste večine, nad katero sedaj razliva svojo jezo. Če bi bila „Zarja“ zapisala kaj takega, bi bil „Slov. Narod“ gotovo prišel z loparjem. Zato je res veliko bolje, da je sam tako lepo razkril svoje srce in razodel, na kako slabih nogah stoji kljub vsem volilnim zmagam notranja stranka v liberalni stranki. „Narodove“ besede se ne morejo nanašati na nič drugega kakor na ponovno izvolitev Hribarja za župana, ko prvokrat ni bil potrjen. Zakaj ta druga izvolitev je povzročila razpust občinskega sveta. Že takrat je bila javna tajnost, da sta v liberalni stranki dve popolnoma nasprotni struji, ne glede na to, da se je pred očmi vsega naroda odigral besni boj med „starini“ in „mladini“. Besede „Slov. Nar.“, s katerimi začenja svoj večerajšnji uvodni članek, pa kažejo, da se ta nasprotja kljub vsej zunanji slogi niso polegla in tisti, ki se zbirajo okrog „Slov. Nar.“ ne morejo pozabiti, da se takrat ni zgodilo, kar so oni želeli, namreč da ne bi bil Hribar drugi voljen ali pa da vsaj ne bi bil sprejel izvolitve. Očitek trme zaveda še veliko bolj Hribarja, ki je sprejel izvolitev, kakor pa večino liberalnega občinskega sveta, ki ga je volila. Če je pa tako, da se je takrat storil greh, ki ga mora „Slov. Nar.“ še danes naglašati, tedaj je bila liberalna politika tudi nadalje neodkritosrčna. Liberalci so še pozneje ponujali Hribarju kandidaturu za državni zbor, dasi mu pripisujejo odgovornost za to, kar se je zgodilo z občinskim svetom. In kljub temu, kar smatrajo nekako za smrten greh, so mu izrekli zaupnice in jih objavljati. Torej lihanavščina, kamor se pogleda. Pa naj se kdo navdušuje za tako stranko!

— **„Slovenec“ dljva in rohnj,** to pa nas od srca veseli. „Slovenec“ jeza je bila vedno dobro znamenje za nas. Posebno pa je dobro, kadar mora klerikalni list tako grozno zavijati, kakor zavija sedaj, po volitvah, ki so prizadale klerikalizmu tako hud udarec, da jim brni po vseh kosteh. Pardon! Slovenski klerikalci so vendar zmagali. Zakaj se torej tako blazno jeze? „Slovenec“ nam ne bo povedal, zato povemo sami: Zategadelj ker čutijo poraz na Dunaju kot svoj poraz; zategadelj, ker je udarec, ki doleti klerikalce enega kraja udarec za ves klerikalizem. Takoj po ožjih volitvah so razlagali, da je imel poraz krščanskih socialcev svoje razloge in so jih razkladali na dolgo in široko. Zdjaj pa psujejo, češ da so socialni demokratje zmagali samo s pomočjo judovskih milijarderjev in delavskih izkoriščevalcev. Če pa „Slovenec“ s tem po svoji znani barabski navadi reči, da so bili dunajski socialni demokratje podkupljeni, naj izreče jasno, kaj da misli. Potem bomo že poskrbeli, da bodo dunajski socialisti zvedeli to. Če pa misli na liberalne glasove, tedaj naj šteje Socialni demokratje so na Dunaju dobili največ glasov in primeru temu največ mandatov. Tu se ne da nič zasutati. Kar se tiče delavskih izkoriščevalcev, naj pa „Slovenec“ kar lepo molči. V tem oziru si klerikalci in liberalci lahko podajo roke. Kjer komandirajo klerikalci delavce, jih izkoriščajo ravno tako kakor liberalci v svojih podjetjih. V tem smo si popolnoma na jasnem, da se imamo bojevati s klerikalci in liberalci ter da nimajo delavci ne od enih ne od drugih ničesar pričakovati.

— **Otroško truplo v cerkvi.** V ponedeljek popoldne je prinesla v šentpetersko cerkev neka ženska v škatlji truplo novorojena otroka.

Policija je poizvedovala in dognala identiteto dotične ženske.

— **Mlad nepridiprav.** Šestindvajsetletni Lorenc Smrajc iz Jarš v ješki občini je zelo nasilen fant. Pred 14 dnevi je po hudem prepiru s svojo materjo s sekuro razbil vežna vrata. 19. t. m. se je med sinom in materjo zopet vnel preprij; Lorenc Smrajc je tako razgrajal po hiši, da je mati ušla. Divjak je tekel za materjo. Med potjo je vjel kokoš, ji zavil vrat in tolkel ž njo mater po glavi. Po sobi je vse preobrnil in razbil stensko uro.

— **Smrten padeč z lipe.** Delavec Jakob Bernik iz Preske, zaposlen v medvodski papirnici, je pri obiranju lipovega cvetja tako nesrečno padel z drevesa, da je uro pozneje za notranjimi poškodbami umrl.

— **Nesreča ali samomor?** Matija Janša, ki je pri gostilničarju Ivanu Janši na Dovjem služil za hlapca, je 21. t. m. padel v hiši na tla; pri padcu si je z nožem, ki ga je držal v roki, prerezal vrat. Smrtonovarno ranjenega so prepeljali Matijo Janša v deželno bolnico, kjer je 25. t. m. umrl.

Današnji številki „Zarje“ prilagamo poštno položnice ter prosimo, da se naročnina čimprej obnovi.

— **Kovinarjem na znanje.** Nameravani shod, ki bi se imel vršiti 2. julija, se je vsled drugega shoda preložil na 9. julija. Za odbor Hlebš Ivan.

— **Volilni sklad.** Vse one zaupnike, ki so prejeli bloke za volilni sklad za ljubljansko okolico prosim, da do sobote obračunajo pri podpisnem v pisarni konz. društva v Šelenburgovi ulici v uradnih urah od 8. do 1. ure.

Štefan Dražil l. r. blagajnik volilnega odbora.

— **Z Viča.** „Zarja“ se imenuje dnevnik delavskega ljudstva na Slovenskem. Naša občina je delavska v vsakem oziru. Pričakovati bi toraj bilo, da bi vsi delavci bili naročniki in odjemalci svojega delavskega lista, ki jim prinaša poučno čtivo vsak dan za male tri novičke (6 vin. a. v.) V resnici pa je naročnikov še zelo malo. Radi česar bi toplo bilo priporočati, naj se zavzamejo vsi dosedaj naši naročniki zato, da se bo število odjemalcev „Zarje“ povečalo tako, da bo odgovarjalo številu delavcev v naši občini.

— **Iz Šiške.** Pišejo nam: Ni jih veliko ali so tudi v naši delavski občini šišenski ljudje, ki bi radi imeli velik kloster še z večjo cerkvijo sredi Šiške. V klostru pa nekaj patrov frančiškajnarjev, ki bi naj po Šiški uganjali klerikalno politiko. Eden takih je tudi telegrafist državne železnice Valentin K—n. Ta je pisal klerikalnemu generalisimu, ki ga je naslovil „visokorodnemu gosp. dr. Šušteršiču“ ter v njem „visokorodnega“ prosil, naj se pri „prevzvišenem knezoškofu“ zavzame za Šiško, da bo vsaj vsako nedeljo v sedanji mali cerkvi sv. maša itd. Gosp. Valentin K—n se je dr. Šušteršiču v pismu predstavil kot sem železničar v Spodnji Šiški in kot vrh organizator železničarjev v Prometno voz in nevstrašen pristaš „S. L. S.“ in ki moram kot tak v tem soc.-demokratsko-liberalnem gnezdu prenašati dan za dnem marsikatero zaničevanje in psovanje“. Koncept pisma imamo v rokah. Priporočamo eksemplare a la V. K. v primeri naklonjenosti. V eč prihodnjič.

— **Terorizem tržiških klerikalcev,** ki so se posluževali v volilnem boju najnesramnejših manevrov, osvetljuje sledeči slučaj: V čevljarski tovarni Klofutarjevi so delavcem kar s strojem popisali glasovnice, ne da bi bil prizadete volilce kdo povprašal, če s es tem zadovoljni. Prav tako se je zgodilo pri kovarskem mojstru N. Ahčinu. Po okolici so divjali najeti agitatorji in kaplani in opravljali nečedna opravila; žene so bile naučene, da so brez morevne vednosti donšale glasovnice v farovž, kjer so jih popisavali.

— **Dober svet.** Od stranke hinavcev in podrepnikov izhaja v zadnjem času ljuta in

besna gonja proti moji hiši. Konstatiram, da se v moji gostilni niso ob zadnjih volitvah kovali glasovi sleparsko, kakor pri tistem človeku, ki je uprizoril vso to ostudno gonjo proti moji osebi. Mene so hodili šentanski kmetje spraševati, katerega kandidata bi bilo boljše voliti. Vsakemu sem odgovoril: če si delavec ali imal kmet, voli kandidata, kateri bo zastopal izključno tvoje interese, ako pa si veleposestnik ali kapitalist, potem voli Pogačnika. To je bil način moje agitacije. — Klerikalna agitacija pa je bila kakor zmerom in povsod, nepoštena. Računali ste na nevednost šentanskih volilcev, domišljali ste si, da so vsi ljudje podobni vašemu agitatorju, bivšemu županu, o katerem se pripovedujejo zelo zabavne anekdote, n. pr. tista, kako je gnal nekoč svojo svinjo k merjascu, pa jo je med potjo izgubil, ali pa tista o knjižici, ki jo je izpostavil nekemu delavcu in v katerem ga je tako-le naslikal:

Vera: podolgasta.

Zobje: kostanjevi.

Posebno znamenje: Sv. Ana.

Nos: katoliški.

Ker pa šentanski kmetje niso ljudje takega kalibra, je vaša agitacija marsikje izpodletela, četudi je kaplan g. Čadež opletal po posameznih hišah v času, ko so možje bili zdoma; mislil je, da bo žene pod pretezo vere kar okrog prsta ovil, — ampak tudi marsikatera ženska je tega klerikalnega navdušenjaka prav pošteno za nos potegnula. — Svojim obrekovalcem dajem dober svet, da prenehajo z nečednimi klevetami in jih opozarjam na narodni pregovor: Kdor drugim jamo koplje, nazadnje sam vanjo pade.

Josip Kavčič, gostilničar.

Op. ur.: Oprostite, da se je Vaša izjava tako neljubo zakasnila; po slučajni pomoti je prišla uredništvu šele danes v roke.

Trst.

— **Strankino zborovanje.** Vsi tržaški sodrugi so vabljeni na strankino zborovanje, ki bo v petek, dne 30. t. m. ob 8. in pol zvečer v „Delavskem domu“ ul. Boschetto 5, II. nadstr. Poleg drugih važnih vprašanj je na dnevnem redu tudi izlet v Ljubljano. Sodruga pozivljamo torej, da se udeležijo zborovanja polnoštevilno.

— **Iz Gropade.** Med volilci se dobe mlačneži, katerim je vseeno, naj bo izvoljen bog Oče, Sin ali sv. Dub. Takih volilcev je v Gropadi in na Padričah veliko. In nekateri imajo prav, da so taki. Italijanski poslanec ni napravil za nje ničesar, dr. Rybač ravno tako; za Kristana sploh niso vedeli, ker so narodnjakarji potrgali vse letake, s katerimi smo Kristana priporočali. Tisti nezavedni mlačneži, ki so o Kristanu slišali praviti in bi morda glasovali zanj, so seveda mislili tako-le: kamorist ni napravil nič, dr. Rybač ravno toliko, Kristan ne bo napravil nič! Vseeno je, naj glasujemo za prvega, drugega ali tretjega. — Za izvolitev pa je ravnotako dober glas, ki ga je oddal mlačnež, kakor glas, ki ga je oddal zaveden volilec. Narodnjakarji so to jako dobro vedeli. Ultra narodnjakar gosp. Urbančič je vsled tega poslal svojega hlapca s konji v Gropado in na Padriče. Ta je nakladal mlačneže, in mlačnežev je bilo pet vozov. Zakaj dne 13. junija je hlapec petkrat prišel v Gropado in na Padriče. „Če glasujem za Rybača se lahko peljem, drugače moram peš.“ Tako so mislili volilci, in — Etbin Kristan je dobil 10 glasov.

— **Sodrugi,** ki so dobili pole, da nabirajo prispevke za volilni sklad, prosimo, da vrnejo pole z nabranimi doneski v najkrajšem času. Sodrugi pač vedo, da je imela stranka pri volitvah veliko stroškov. Vedo tudi, da stranka nima razven teh prispevkov nobenih drugih dohodkov, s katerimi bi pokrili stroške volilnega boja. Njihova dolžnost je torej, da nabrane vsote odračunajo takoj sodrugu Vauptiču v „Delavskem domu“.

— **Narodna muza.** Veliko je narodno sovraštvo in narodno navdušenje. Tako veliko, da rodi poete. V Lonjeru pri Trstu se je ro-

LISTEK.

Po prepričanju.

(Na mizi so še ostanki opulentnega kosila: Pecivo, sadje, kozarci in različne vrste vina, nekateri še napol polni. Gospa Milica toči črno kavo. Brinar sedi zelo široko na eni strani mize in kadi debelo prepasano smodko; Malnik na drugi strani si prižiga cigareto.)

Malnik: Pri Vas torej morate voliti. No, kakor se vzame. Tudi obveznost se lahko prav lepo opraviči.

Brinar: Kako pa poješ! Neumnost! Mir naj bi dali človeku.

Malnik: Govoriš kakor filozof. Toda modrovanje Ti ne pomaga zoper dolžnost. Ali si že sklenil, kako boš glasoval?

Brinar: Sklenil! Sklenil! Kakor se obrnem, bo zamera. Človek mora živeti od liberalcev in od klerikalcev.

Malnik: Ali voliti ne moreš obeh.

Brinar: Tja moli pes taci! Vrag naj vzame vse volitve.

Milica: Jaz mislim po svoji pameti, da bi šel za krščanske. Saj smo tudi mi krščanski ljudje. In zdaj so na vrhu.

Brinar: Ali kako so prišli gor? In kaj uganjajo zgoraj? Jeza me lomi, če pomislim. Na vse strani kriče „Vera, vera, vera“, pa gre za sam dobiček, za jasli, za korito.

Milica: Za božjo voljo ne kriči tako! Če bi te kdo slišal! Saj veš, kakšni so sosedovi.

Brinar: Sosedovi gor, sosedovi dol, hinavcev ne maram, pa ne maram.

Milica: Saj so tudi naprednjaki imenitni gospodje, saj nič ne pravim. Le bolj po tiho govori.

Brinar: Liberalci? Kaj? Tudi vemo, kakšni da so. Lenuhi. In kjer imajo kakšno polno skledo, sede tako tesno okrog, da ne more nihče blizu.

Malnik: Mogoče, mogoče. Ali zato ti ni treba obupati. Saj so še socialisti tukaj.

Brinar: Socialisti?

Milica: Sveti križ božji! Socialisti! Tisti, ki ne verujejo v Boga.

Brinar: Ah, kaj — ne verujejo v Boga! — Socialisti, hm — nazadnje... pa še nalašč bom volil socialiste. To je vsaj poštena stranka. Saj mora biti, ko nima nobenega korita. In vsakemu povedo vsaj, kar mu gre, po pravici. To mi je všeč.

Milica: Moj Bog — nemara vendar ne misliš —

Brinar: Kaj bi mislil? Nič ne mislim. A vedeti moram sam, kaj imam storiti. Hlače nosim jaz. Pa ravno socialisti bom volil, nalašč. Vsaj revežem pomagam s tem. Socialisti so za reveže in imajo prav. Popolnoma prav imajo.

Milica (Malniku): Vidite, tak je! Oče nebeški, če bi to kdo zvedel! Pa kaj pomaga? Kar si vtepe v glavo, je notri in nihče več ga ne izpreobrne.

Malnik: Nič ne žalujte, milostiva. Temu se namreč pravi samostalno prepričanje.

Brinar: Prepričanje, da! Pa samostalno. Mislim, da sem lahko ponosen na to.

Milica (maje z glavo): E, moj ljubi Bog! Če bo le prav. (Stopi k oknu). Glej, glej, tam gre doktor Goran.

Brinar: Naj gre!... Kam pa gre?

Milica: O, o, naravnost k Cengarju.

Brinar: K Cengarju? K mojemu konkurentu? Je že prav. Naj le gre, liberalce ošabni. Naj le gre. Jaz pa volim socialisti.

Malnik (porogljivo): Prav imaš. Le po prepričanju.

Milica (skozi okno): Klanjam se, dober dan, moj poklon!

Brinar: Koga pa pozdravljaš?

Milica: O, gospa Pisančeva je pozdravila, tako prijazno.

Brinar: Tako prijazno, seveda, tako prijazno. Že vemo, zakaj. Pisanec pa še nikdar ni glasoval, da bi jaz dobil kakšno naročilo, umazanec klerikalni! Je že prav, socialisti bom volil!

Malnik: Kaj bi bilo, če človek ne bi imel načela, kaj?

(Trkanje).

(Dalje.)

H. Suttner, Ljubljana

Mestni trg (nasproti rotovža) in Sv. Petra c. 8.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

==== Pripravna birmanska darila. ====

Lastna tovarna ur v Švici. Tovarn. znamka IKO.

==== Ceniki zastoj in poštne prosto. ====

dil poet, velik naroden poet. Rodilo ga je navdušenje ob volitvah in je na vrata lonjerskih hiš napisal to pesem:

Proklet Ti bodi Italijan,
In ž njim vred Ti o Kristan,
Ne bodo z nami mesli kvas
Ker Lonjer je slovenska vas.

A. Č.

Tržaški „Narodni dom“ je res dom umetnosti, na katero je narodna gospoda opravičeno ponosna. Ti naš Kristan, ki se ponoči, ko drugi mirno počivajo, v tesni izbi delaš in podajaš slovenskemu narodu resnično umetnost, Ti bodi proklet. Tako je zapisano v Lonjeru. Tako spoštovanje oznanja tržaška narodna banda do najboljših sinov slovenskega naroda. — Če na to bando pljunemo, smo jo najmanj onečastili.

Goriško.

— Iz Koprive na Krasu. Volitve za državni zbor so končane. Našemu g. fajmostru ne da miru, ker ni mogel črno pobarvati naše občine. Ne gre mu v glavo, kako da je sodr. Kopač pri nas dobil 23 glasov. Pred volitvami je hodil od hiše do hiše ter strašil ljudi s peklom in s hudičem. Zvečer 12. t. m. je obredel še enkrat vse ovčice, — ampak vspeh je vendarle izostal: naš kandidat je dobil toliko glasov kakor „sveti“ Stepančič. V nedeljo se je fajmošter v cerkvi spravil nad socialne demokrate in pravil ljudem, da so socialisti velika nevarnost za cerkev in sv. vero. Lagal je ta kljukec v sutani na posvečenem prostoru, da so na francoskem socialisti glasovali za najboljšo orožje, pri nas pa so proti oboroževanju, ki je tako „potrebno“. S tem se je izdal za militarističnega priganjača po vzoru dr. Šusteršča. Ljudje so zmajevali z glavami, kaj nam te reči v cerkvi pripoveduje, če hoče imeti shod, naj ga skliče zunaj cerkve, ne pa v cerkvi. — Tudi pri nas se svita: mogočno raste v delavcih in malih kmetih razredna zavest, bolj in bolj spoznavajo svoj žalostni položaj — pa tudi svoje škodljivce, zapeljivce, ki s pobožnimi ali pa narodnimi frazami hočejo v ljudstvu ubiti odpor proti sedanjim nezgodnim razmeram. Zatemniti pot, ki vede ljudstvo do osvoboditve. Veselje obhaja človeka, ko gleda, kako vstaja ljudstvo proti svojim zatiralcem in upanje prihaja v naša srca, upanje da v kratkem tudi na krasu zaplapola rdeča, socialistična zastava. Živela socialna demokracija!

— Iz Vrtojbe. Vse se je zvezalo proti nam pritlikavcem, kakor imenujejo naši nasprotniki delavce in male kmete. Voditelj nekdanje kmečke stranke, zeleni nunc, veletrgovec in veleposestnik. Vsa ta breznačelna in neznačajna banda je pozabila na vsa medsebojna nasprotja, čim je bilo treba udariti proti vstajajočemu ljudstvu. Vera in denar sta se poročila, da ubijeta socialno demokracijo. Ampak ljudstvo je vzlic ostudni gonji vseh nasprotnikov in škodljivcev neomahljivo sledilo zmago slavnemu rdečemu praporju. Sedaj po volitvah pa na novo delo. Naša zmagajena armada se mora pomnožiti, da bodo ostali naši nasprotniki general brez vojske.

Iz domačije pravoslavnega klerikalizma.

Zagreb, 25. junija.

Pravoslavna cerkev ni samo po verskih naukih in šegah ločena od drugih krščanskih konfesij, ampak je tudi med seboj razdeljena po narodnosti in po deželah. Tako je n. pr. bolgarska pravoslavna cerkev popolnoma ločena od srbske, pa od rumunske, vse skupaj od grške itd. Tam kjer se križajo delokrogi teh posameznih cerkva, je med njimi mnogo preprirov, včasih tudi ljutih bojev, v katerih ni nič nenavadnega, če teče tudi kri.

Na Hrvaškem in Ogrskem ima srbska pravoslavna cerkev svojo avtonomijo, ki se razteza tudi na srbske cerkvene šole. Vsled tega ima ta avtonomija tudi naroden pomen in velik političen vpliv. Zunanji znak cerkvene avtonomije je poseben cerkveni sabor, za katerega se volijo poslanci kakor za politične parlamente. In volilni boji niso nič manj ostri kakor za hrvaški sabor v Zagrebu ali pa za budimpeštanski državni zbor.

Dolgo so v cerkvenem saboru gospodovali srbski „radikalci“, ki so bili najzvestejši mameluki Khuen Hedervarijevi. Ko je padla stara madžaronska stranka na Hrvaškem, je skopnela tudi moč srbskih radikalcev in na površje je povsod prišla „samostalna stranka“. Tudi v cerkvenem saboru je dobila večino. Vseh bojev, ki so se na to odigravali, ne moremo opisavati na tem mestu. Itak ne sme nihče pričakovati, da pridejo zdaj za hrvaške in ogrske Srbe nebesa na zemljo. Ali nekaj

koristi bo ljudstvo vendar imelo tudi od te izpremembe. Srbska cerkev je zelo bogata. Seveda se bogati od ubogega ljudstva. In samostani zdaj preiskujejo, kako so gospodarili radikalci. Poročevalce v saboru je poslanec Sava Putnik, ki je že izdelal poročilo o reviziji računov, ki se tičejo uprave cerkvenih in šolskih fondov ter interkalarnih uprav. V poročilu pravi, da je odbor pregledal račune od leta 1890. do 1902., pa od 1902. do 1909. Razven tega pa je poseben iz petih članov obstoječ odbor pregledal račune o upravi samostanov in interkalara. Na podlagi revizije konstatira odbor, da je stari radikalni odbor razmetaval narodni denar in zmanjševal narodno imetje. V upravi so se ustanavljala nepotrebna mesta, vodili so se nepotrebni procesi, ki so poržili ogromne vsote, mnogim članom odbora pa so se čisto po nepotrebem izplačevali znatni zneski.

O upravi samostanov se ne more napraviti jasna slika, ker so knjige, dokumenti in priloge večine samostanov v takem neredu, da se iz njih sploh ne more dognati pravo stanje.

Po domače se to pravi, da so radikalci smatrali cerkveno avtonomijo za korito, iz katerega je treba zajemati, kolikor globoko „sega“ pest. Nepotrebna mesta v upravi niso bila nič drugega kakor sinekure za ljudi, ki so hoteli brez dela in truda dobro živeti. Nepotrebni procesi so bile prilike za obogatitve radikalnih advokatov. Da je ob taki upravi radil in si polnil žepe, kdor je le mogel priti blizu, je naravno. Tisti uradniki, ki so prišli zaradi nepravilnosti v preiskavo, so bili pri vsem tem še najmanjši tatovi. Novi odbor, ki je revidiral, imenuje to gospodarstvo „zmanjševanje narodnega imetja“: če ne bi šlo za visoke in ugledne gospode, bi dal takemu gospodarstvu gotovo drugo ime.

Iz stranke.

III. strankarski zbor socialno-demokratske stranke v Bosni in Hercegovini se vrši 10. in 11. julija t. l.: 9. julija pa je kongres Glavne Delavske Zveze. Dnevni red strankarskega zbora je naslednji: 1. Otvoritev kongresa. 2. Poročilo izvrševalnega odbora. 3. Kolonialna politika. 4. Organizacija stranke. 5. Strankarski tisk. 6. Občinska politika. 7. Volitev izvrševalnega odbora in kontrolne komisije. 8. Raznosterosti.

Moč češko-slovenske socialno demokratske stranke. 13. junija so dobili češki socialno demokratski kandidati: na Češkem 254.207, na Moravskem 91.773, na Šleskem 9916 glasov — skupaj 355.996 glasov! Imeli pa bodo 26 poslancev. Vsak poslanec bo torej povprečno zastopal 13.700 volilcev. Po proporcijem sistemu bi bilo število poslancev socialnih demokratov trikrat večje!

Glasovi slovenskih socialnih demokratov. Slovenski socialni demokratje smo dobili 13. junija pri volitvah

na Kranjskem	6587 glasov
na Štajerskem	3350 "
na Koroškem	1546 "
na Goriškem	2376 "
v tržaški okolici	2221 "

15730 glasov
Napredek od 1907. za 3125 glasov. — V tem niso všteti glasovi naših sodrugov iz Istre, Trsta, Gorice, Furlanije (italijanski okraj), Koroške (nemški okraj), Štajerske (nemški okraj) — kjer jih je bilo tudi oddanih čez 5000. Kakor videti, gremo naprej prav čilo in prav lepo!

Mizarstvo v ljubljanski okolici.

Ponovno smo se že pečali z nevdružnimi razmerami v ljubljanskem okoliškem mizarstvu. Kakor znano, se nahaja v Št. Vidu in Vižmarjih cela vrsta mizarških „mojstrov“, ki pa opravljajo to svoje mizarstvo kot nekaj posebnega, dočim posvečajo svojo glavno brigo velikim obsežnim posestvom. Pomočnika nima skoraj nobeden teh „mojstrov“, dela „izvršujejo“ izključno z vajenci — posamezen mojster ima 2, 3, 4 in celo več učencev. Kadar se „izučee“, jih kar na kratko odslove in sprejmejo na njihovo mesto druge.

Naša naloga je, da opozorimo javnost na dejstvo, da oddajajo največje ljubljanske pohištvene tvrdke tem kmečkim mojstrom mnogo svojih naročil. Naročnik naroči pri veliki ljubljanski tvrdki pohištvo v dobri veri, da se bo naročeno pohištvo izdelalo v delavnici dotične tvrdke, in niti ne slutiti, da ga bodo zgotovili, oziroma bolje „sfušali“ kmečki „mojstri“ s svojimi vajenci v Št. Vidu in Vižmarjih. Kako je tako pohištvo, za katero je treba šteti težke novce, izdelano, si lahko predstavljamo, če pomislimo, da taki mojstri niti sami nimajo zadostne kvalifikacije in spretnosti.

To nelojalno in nedopustno varanje odjemalcev pa ne škoduje le naročnikom samim, temveč vsa peza te nemoralne razvade v ljubljanski mizarški stroki pada tudi na hrbet mizarškega delavstva. Če bi ljubljanske pohištvene tvrdke same v svojih delavnicah izvrševale vsa naročila, ki morale imeti vpislenih vsaj še enkrat toliko delavcev kakor sedaj. Kadar se naročnik pritoži vsled slabo izvršenega blaga, podjetnik navadno strese krivdo s svojih ramen na svoje delavce, dasi je notorično dejstvo, da se morajo ljubljanski mizarški mojstri za dosedanja lepi razvoj mizarške industrije zahvaliti edinole izredni spretnosti in edlični vestnosti svojih delavcev.

Učenci, ki imajo to dvomljivo srečo, da se uče mizarstva v Št. Vidu ali v Vižmarjih, morajo opravljati večinoma le dela, ki niso z mizarstvom v nobeni zvezi. Hlapec, dekla, kosec, pastir, voznik, dninar in mizarški vajenec, vsi ti poklici se združujejo v osebi ubogega fanta, ki pride vsled nevednosti staršev enemu ali drugemu „takih „mojstrov“ v roke. Fant pride kvečjemu le po zimi k mizarški strožnici in to šele tedaj, ko je nasekal drv, nakrmil in napojil živino, izkidal gnoj iz hleva itd. Naravno je, da v takih razmerah ni mogoče misliti na to, da bi si mladi človek prisvojil kaj spretnosti in strokovnega znanja, brez katerega je pozneje kot pomočnik velik revež. Mizarška stroka je sila komplicirana, in ni torej njč čudnega, da delavce, ki ni dobro kvalificiran, ne opravi pri njej popolnoma nič. Mizarški učenci, ki prihajajo iz Št. VIDA in Vižmarjih le redko kdaj zaidejo v kako drugo mesto. Drugam si fantje ne upajo dosti ker se sami najbolj zavedajo nezadostne kvalifikacije, ki so jo zakrivali brezsrečni mojstri, izrabljajoči mladega dečka kot črno živino.

Tudi sicer ni položaj mizarškega vajenca v Št. Vidu in Vižmarjih zavidanja vreden; sam obrtni nadzornik je nekoč v svojem poročilu zapisal, da morajo učenci pri teh mizarških mojstrih prenočevati v delavnicah, v zabojih, ki so postavljeni drug vrh drugega, tako da tvorijo te fasmozne postelje, segajoče do stropa, po več nadstropij, in po mnenju obrtnega nadzornika je potrebna že precejšnja telovadna izurjenost, da fant spleza v svoj kurnik, v katerem povrh vsega mrgoli vse polno mrčesa. Določena delovnega časa seveda ni, dela se posebno v poletnem času, dokler je dan. Ubogi vajenci vsled nesnage ležišč nimajo niti teh borih par ur počitka, ki jim ostajajo za spanje. Ko se je tak fant izučil in ko vstopi v službo, se prične za takega pomočnika brez zadostnega strokovnega znanja nova učna doba, ki je včasih hujša od prve. Od mojstra sliši dan na dan očitjanje, da nič ne zna, da niti za slano vodo ne zasluži; izpostavljen je psovkam, preziranju in zaničevanju mojstra in tudi novi njegovi sodelavci ga ne gledajo nič kaj prijazno, ker vedo, da ga je mojster sprejel le za to, da skuša potom njega tlačiti mezde navzdol. — Lahko si je misliti, da je stališče takega pomočnika, preden si pridobi potrebno strokovno znanje, naravnost usmiljenja in sočutja vredno.

In sedaj se vprašamo, kakšno korist imajo ljubljanski mojstri od tega, da pospešujejo take nezaljšane razmere in dajejo takim okoliškim „mojstrom“ naročila! Ljubljanski podjetniki podkopavajo sami sebi tla pod nogami, ker z delom, ki ga naročajo v Št. Vidu in Vižmarjih varajo svoje naročnike, dobro vedo, da se v navedenih krajih narejeno pohištvo še od daleč ne more primerjati onemu, ki ga izdelujejo delavci v njihovih lastnih delavnicah. Poznamo ugledne tvrdke v Ljubljani, ki naročajo pohištvo celo z Dunaja in iz Budimpešte in prodajajo tudi to blago za lastni izdelek. To se tiče poglavito takozvanega „fornirane“ pohištva, ki je na videz lepo, toda izdelano je pod vsako kritiko: potrebna je samo ena selitev in tako pohištvo je pokončano.

Razmere, ki so se vgnezdile v ljubljanskem pohištvenem mizarstvu utegnejo imeti za tukajšnje mizarstvo industrijo pogubonosne posledice, ki se deloma že sedaj občutno pojavljajo. Navzlic temu, da je delovni čas v Ljubljani daljši in da so delavske plače manjše kakor v vsakem drugem mestu, mizarška industrija peša. In to le vsled tega, ker mizarški mojstri oddajajo naročnikom namesto dobrega lastnega izdelka šentviški, vižmarški, dunajski in budimpeštanski „pofel“.

Da pa tudi delavci pod takimi razmerami trpe je naravno, krivda pa je na strani podjetnikov.

Ko razmotrivamo vladajoče razmere v okoliškem mizarstvu, nam prihaja na misel, da imamo v Ljubljani tudi č. kr. obrtno nadzorništvo. In vprašamo se, ali to obrtno nadzorništvo nima moči — ali mogoče celo volje, da s svoje strani napravi red v mizarški obrti in da odpravi kričeče delovne in učne razmere, ki bijejo vsem socialno-političnim določbam v lice?

Delavsko gibanje.

— Zidarska stavka v Pulju. V stavki je 600 zidarjev. Zidarji naj torej tam ne sprejemajo dela, dokler ni končana stavka.

— Preosnovani občni zbor podružnice slikarjev in pleskarjev v Ljubljani je bil v nedeljo v gostilni g. Novaka na Sv. Petra cesti. Občni zbor se je vršil ob veliki udeležbi tovarišev te stroke. Izvoljen je bil tudi nov odbor. Želimo mu najboljših uspehov, ki jih že vnaprej jamči veliko navdušenje med člani za organizacijo.

ZADNJE VESTI.

Politični položaj.

Dunaj, 27. junija. O političnem programu in o namenih barona Gautscha se razširjajo najrazličnejše vesti. Omeniti je treba glasove, ki še vedno pripisujejo največjo nalogo češkemu namestniku knezu Thunu. Baron Gautsch pridržuje provizorično v svojem kabinetu sedanje ministre; trgovinsko ministrstvo bo vodil dr. Mataja, železniško pa dr. Röll. To ministrstvo se ima umakniti parlamentarni vladi, kadar se doseže češko-nemška sprava. Nekateri mislijo, da zaključiti tudi baron Gautsch s tem svojo misijo in da stopi tedaj knez Thun na čelo vlade. Ker se kaže pri Čehih in Poljakihi kakor pri Nemcih prijazno razpoloženje za Gautscha, upajo, da bo parlament imel mirno poletno zasedanje. Do jeseni pričakujejo sestavo trdne večine.

Praga, 27. junija. Mladočeški krogi mislijo, da se tudi narodni socialisti ne bodo upirali poskusom za češko-nemško spravo in da se bodo pridružili vladni večini, če vstopijo mladočeši vanjo, ker so se narodni socialisti (Klofačevci) že pri volitvah zelo približali ostalim češkim strankam.

Sestava novega kabineta.

Dunaj, 27. junija. Demisija barona Bienertha je že sprejeta. Cesar je imenoval barona Gautscha za ministrskega predsednika, barona Bienertha pa za cesarskega namestnika na Nižje Avstrijskem. Sedanji namestnik grof Kielmansegg je na dopustu in se je podal na daljše potovanje z avtomobilom. Danes je bil brzojavno pozvan na Dunaj.

Dunaj, 27. junija. Baron Gautsch je obiskal danes zjutraj naučnega ministra grofa Stürgkha in imel z njim daljše posvetovanje.

Dunaj, 27. junija. Baron Gautsch se je napram nekemu politiku izjavil, da je prevzel vladno le po nalogu cesarjevem in da se nahaja v popolnem soglasju s knezom Thunom.

Moraczewski izvoljen.

Stryj, 27. junija. Pri včerajšnji ožji volitvi je bilo oddanih 6091 glasov, od katerih je dobil socialni demokrat Moraczewski 3257, cionist dr. Reich 2934 glasov, 21 glasovnic je bilo neveljavnih, 6 pa praznih. Moraczewski je torej izvoljen. (To je 81. socialno demokratski mandat.)

Volilni nemiri v Drohobyczu.

Drohobycz, 27. junija. Doslej je umrlo vsega skupaj 27 žrtev zadnjih krvavih kralavov. Trije ranjenci so še v veliki nevarnosti.

Drohobycz, 27. junija. Rodbina ustreljenega Francoza Berthelota je prosila, da se truplo izkoplje in prepelje na Francosko.

Odstavitev karlovskega župana.

Karlovac, 27. junija. Karloški župan dr. Vinković je odstavljen zaradi svojega antiklerikalnega delovanja. Pred kratkim je občinski odbor sklenil, da se nobene cerkvene slavnosti več ne udeleži. O tem sklepu je župan obvestil magistratno uradništvo. Občinski odbor je v današnji seji sklenil, da ne prizna vladnega komisarja ter zahteval, da ga vlada odstrani. Občinski odbor bo v bližnjih dneh najbrž razpuščen.

Ločitev Reke od senjske škofije.

Zagreb, 27. junija. Ban Tomašič je pisalknezozadskofu dr. Bauerju, da je od ogrskega ministrskega predsednika dobil striktno zagotovilo, da ni misliti na ločitev Reke od senjske škofije.

Iz ogrskega državnega zbora.

Budimpešta, 27. junija. Danes je poslanska zbornica sprejela zakon, ki prepoveduje nočno delo v industrijskih obratih. Finančni minister Lukacs je v razpravi naglašal, da s tem varstvo otroškega in ženskega dela še ni izrpano in da ga bo pri reformi obrtnega nadzorništva treba izpopolniti.

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo Tolstovrško slatino, ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislina voda. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi. Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško, kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. **Svoji k svojim!**

Izstop župnika iz katoliške cerkve.
V Ljubljani, 27. junija. V sled defrav-dacije obtoženi rimsko-katoliški župnik C s o r - t o s je državnemu pravdniku naznanil izstop iz katoliške cerkve, ki smo o njem obširno poročali v Zarji dne 6. junija.

Albanija.
Cetinje, 27. junija. Črnogorski vladi in zastopnikom velesil je včeraj deputacija treh Albancev izročila spomenico, v kateri so navedeni pogoji, ob katerih so ubežni Albanci pripravljeno vrniti se v domovino. Glavni pogoji so: Dovoljenje, da smejo Albanci nositi orožje; vrnitev konfisciranega orožja; dovoljenje, da smejo Albanci opravljati vojaško službo doma; višji uradniki morajo znati albanski jezik, za nižje uradnike se morajo imenovati Albanci. Država mora vzdrževati šole, učni jezik mora biti albanski. Nadalje se zahteva zgradba porušenih hiš, amnestija za vse vstaše in garancija, da izpolni vlada te pogoje.

Dunaj, 27. junija. Imenovanje barona Bienerttha za cesarskega namestnika na Dunaju se smatra za koncesijo krščanskim socialcem. Ob zadnjih državnoborskih volitvah se je Bienertth močno potegoval za kompromis med krščanskimi socialci in nemškimi naprednjaki. Krščanski socialci upajo, da z Bienertthovo pomočjo dobe nazaj izgubljene mandate.

Novi kabinet.
Pariz, 28. junija. Caillaux je predložil predsedniku Fallieresu listo novih ministrov. Predsedstvo in notranje ministrstvo: Caillaux, pravosodje: Cruppi, vnaje: de Selves, vojno: Etienne, mornarico: Delcassé, nauk: Steeg, finance: Klotz, javna dela: Augagner, trgovino: Dupuy, poljedelstvo: Pams, kolonije: Lebrun, socialno skrbstvo: Renault.

Novi kravali v sobranju.
Trnovo, 27. junija. V sobranju je odvetnik Canov, voditelj radikalnih demokratov zelo napadel kralja. Kraljevski naslov, je dejal, je kršitev ustave, in če se sedaj zahteva legaliziranje tega naslova, je stvar podobna tisti zgodbi, ko je tat prosil, da se mu ukradeno blago podari. Med govorom Canova je došlo do hudih kravalov in do spopadov med večino in republikansko opozicijo.

Vollna reforma na Pruskem.
Berlin, 27. junija. Zbornica je odklonila predlog svobodomiselncev, ki zahteva splošno, enako, neposredno in tajno volilno pravico za pruski deželni zbor in pravičnejšo razdelitev mandatorov. Vlada se razprave ni udeležila.

Jatho.
Berlin, 27. junija. Župnik Jatho, ki ga je protestantovski višji kolegij zaradi „krivoverstva“ odstavil, je od liberalne cerkvene plati dobil štipendijo znašajočo letnih 4000 mark. Med protestantovsko duhovščino vlada vsled izreka višjega kolegija veliko ogorčenje in se pripravlja protestna akcija.

Velik požar.
Mödling, 27. junija. V Kleinertovi tovarni je izbruhnil velikanski požar, ki ga do-slej še ni bilo mogoče omejiti. V bližini postavljena delavska kolonija v veliki nevarnosti.

Ponesrečen planinec.
Bern, 27. junija. Privatnega docenta na moskovski univerzi dr. Aleksandra Zollosa so našli na bernski visoki planoti mrtvega. Pred tednom je pisal svojemu bratu, da pojde na Zermatt.

Sodrug! Agitirajte za socialno demokratično časopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Izvanredni občni zbor

Produktivne zadruga ljubljanskih mizarjev v. z. z. o. z.

se nadaljuje
v nedeljo dne 2. julija 1911

ob 2. uri pop. v salonu gostilne „Tabor“ (nekdanj Balija) v Rožni dolini
z istim dnevnim redom.

Ako ne bi bil občni zbor sklepčen, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor, kateri sklepa ne glede na število udeležbe.
Pristop imajo samo člani.

Načelstvo.

Sodrug! v Trstu dobe „Zarjo“ tudi v kavarni „Unione“.

Nobena kapljica
ne koristi tako želodcu,
kot požirek
pristnega „FLORIANA-a“!

Človek!

Pomni treh besed:

želodca red!

Postavno varovano.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gorka jedila, zmiraj sveže morske ribe in izvrstno in-ravno došlo vino „Brioni“.
Sprejme se abonente na kosilo in večerjo.
V prenovljenih prostorih in pod novim ravnateljstvom se priporoča sl. občinstvu za obilen obisk.

Hotel Tratnik

„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 27,
v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. Priznana fina kuhinja. Izborne pljače. Nizke cene.

Lepi gostilniški prostori in povsem na novo urejeni velik senčnat vrt.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska c. 17

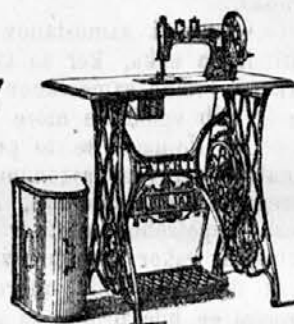
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa

Ceniki zastoj in franko.

Nič ne pomaga

Moji gramofoni in godbeni avtomati so le najboljši!

A. Rasberger, Ljubljana

Sodnijska ulica 5.

Več hiš v najboljšem stanju, večina z dobro idočimi gostilnami s

koncesijo

se pod zelo ugodnimi pogoji proda. Poizvedbe pri

Peter Matelič,

c. kr. konc. posredovalna pisarna v Ljubljani, Škofja ulica 10. - - Telefon 155.

Tehnični birô in podjetje zgradb

Ingenieur H. Uhlir, Ljubljana, Resljeva cesta 26

Strokovna Izvršitev vseh vrst načrtov in proračunov, znanstvena mnenja, prevzeta zgradb

Kavarna „Central“

Sv. Petra cesta št. 37 pri jubilejskem mostu

— se cenjenemu občinstvu in delavstvu toplo priporoča. —

S spoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Produkt. zadruga ljublj. mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Mar. Ter. c. 11 (Kolizej)

Zaloga pohištva

lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarska stavbna dela. :: Lasta tovarna na Glincah pri Ljubljani. ::

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

v Ljubljani

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški.